

Mariusz Ciszek

Między bioetyką a ekofilozofią

Doctrina. Studia społeczno-polityczne 2, 475-477

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mariusz Ciszek

Między bioetyką a ekofilozofią: Studia Ecologiae et Bioethicae. Recensio Internationalis, nr 1/2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2004, s. 738

Z powodzeniem można zaryzykować tezę, iż Instytut Ekologii i Bioetyki działający w ramach Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, to jedyna w Polsce placówka, która łączy dorobek nauk ekologicznych i biomedycznych z refleksją humanistyczną, zwłaszcza zaś z filozoficzno-etyczną.

Ta działalność naukowa znajduje swoje przełożenie również na płaszczyźnie organizacyjnej i edukacyjnej, ponieważ na kierunku filozofia, utworzona została specjalność bioetyka i ekologia człowieka oraz autonomiczny kierunek: ochrona środowiska, w którym łączy się ekologię z myślą filozoficzną.

To środowisko naukowe skupiło wokół siebie spore grono autorytetów z zakresu biologii, medycyny, ekologii i filozofii, tworząc specyficzną szkołę bioetyczno-ekofilozoficzną, o unikalnym charakterze w skali kraju.

Za twórców tej szkoły trzeba uznać przede wszystkim **ks. prof. dr hab. Józefa M. Dołęgę**¹ – dziekana Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej - w mojej opinii najwybitniejszego polskiego ekofilozofa i sozologa oraz **ks. prof. dr hab. Wojciecha Bołozę**² – dyrektora Instytutu Ekologii i Bioetyki, jednego z najważniejszych bioetyków w kraju. W miejscu tym należy również wspomnieć **ks. Jacka W. Czartoszewskiego**³, młodego ekofilozofa, redaktora wielu zbiorowych monografii, a także świetnego organizatora licznych naukowych przedsięwzięć.

Instytut Ekologii i Bioetyki, znany jest z organizacji wielu prestiżowych sympozjów i konferencji, a teraz za sprawą wydawnictwa UKSW, również z publikowania międzynarodowego periodyku naukowego: „*Studia Ecologiae et Bioethicae. Recensio Internationalis*”, które ukazuje się raz do roku. Redaktorem naczelnym recenzowanego czasopisma jest wspomniany już J.M. Dołęga, zaś jego zastępcą W. Bołoz. Funkcję sekretarza redakcji pełni J.W. Czartoszewski. W pierwszym imponującym, pod względem objętości numerze pisma,

¹ Zob. np. J.M. Dołęga, *Koncepcja sozologii systemowej*, WUKSW, Warszawa 2001.

² Zob. np. W. Bołoz, *Życie w ludzkich rękach*, WATK, Warszawa 1997.

³ Zob. np. *Etyka środowiskowa wyzwaniem XXI wieku*. Pod red. J.W. Czartoszewskiego, Verbinum, Warszawa 2002.

można znaleźć wiele ciekawych i oryginalnych artykułów oraz innych materiałów z pogranicza bioetyki, ekofilozofii i ochrony środowiska.

Dla niewtajemniczonych przypomnę tylko, iż bioetyka koncentruje się na bardzo trudnych i kontrowersyjnych etycznych dylematach charakterystycznych dla naszej cywilizacji takich jak: inżynieria genetyczna (w tym klonowanie), eksperymenty medyczne, eugenika, aborcja, eutanazja, etyka środowiskowa, problemy niepełnosprawnych, sztuczne metody prokreacji itp. Etyka życia (bo tak brzmi dosłowne tłumaczenie terminu bioetyka) jest dyscypliną otwartą, rozwijającą się w tempie wręcz błyskawicznym obejmując swym zasięgiem coraz to nowe sfery życia człowieka i jego otoczenia.

Podobnie rzecz ma się z inną interdyscyplinarną dziedziną określaną mianem ekofilozofii, zaś „przedmiotem badań tej nauki jest istota i natura środowiska społeczno-przyrodniczego, jego właściwości ilościowe i jakościowe oraz dwustronne związki przyczynowe i wzajemne uwarunkowania między antroposferą i biosferą. (...) Inaczej mówiąc: ekofilozofia jest nauką o systemowym ujęciu problematyki filozoficznej środowiska społeczno-przyrodniczego”⁴.

Struktura recenzowanego periodyku składa się z trzech części: **artykuły i rozprawy, materiały** oraz **sprawozdania i recenzje**. Część w której zostały zamieszczone artykuły i rozprawy, podzielona została na **cztery rozdziały**⁵. Chciałbym zwrócić uwagę, iż artykuły zamieszczone w czasopiśmie napisane zostały w języku angielskim, niemieckim lub (najczęściej) po polsku. Warto jednak zaznaczyć, iż każdy referat napisany w j. polskim jest zakończony streszczeniem w języku angielskim.

W **rozdziale pierwszym** podjęto problematykę z zakresu szeroko pojmowanej ekologii człowieka, głównie w wymiarze przyrodniczym. Warto tutaj wymienić artykuły takich znanych uczonych, jak: Bernard Hałaczek: *Wkład ekologii w naukę*, Anny Siniarskiej i Napoleona Wolańskiego, którzy przedstawili czytelnikom, *Czym jest współczesna ekologia człowieka* czy Jerzego Macewicza, który postanowił udzielić odpowiedzi na trudne pytanie: *Czy inżynieria genetyczna? – za i przeciw modyfikowaniu naszej żywności*.

W **rozdziale drugim** poświęconym **bioetyce i filozofii człowieka**, Wojciech Bołoz zaprezentował czytelnikom artykuł: *Bioetyka. Jej historia i sposoby ujmowania*. Natomiast Zbigniew Łepko przedstawił: *Spór o socjobiologię klasyczną*, zaś Jacek Tomczyk ukazał pasjonującą historię, jaka cały czas się toczy: *W poszukiwaniu „brakującego ogniwa”*. Na łamach tego rozdziału wypowiedzieli się również zagraniczni uczeni Gerhard Höver, Ludger Honnefelder oraz Leszek Grüm.

Rozdział trzeci koncentruje się wokół zagadnień z zakresu **prawa i zarządzania środowiskiem**. Tworzą go poważne artykuły m.in. takich autorów, jak: Marka Haliniaka, *Filozoficzne aspekty modelowania cybernetycznego w metodologii działań politycznych w zakresie zrównoważonego rozwoju*, czy Macieja Rudnickiego, *Spółka akcyjna jako forma prowadzenia gospodarki*

⁴ J.M. Dołęga, *Znaczenie ekofilozofii w kształtowaniu świadomości proekologicznej*, [w:] *Świadomość i edukacja ekologiczna*. Pod red. J.M. Dołęgi i J. Sandnera, Warszawa 1998, s. 32 i 33.

⁵ Poniżej zaprezentowałem tylko wybrane artykuły zamieszczone w czterech rozdziałach.

komunalnej w dziedzinie infrastruktury ochrony środowiska przez jednostki samorządu terytorialnego. Godny polecenia jest również specjalistyczny artykuł Krzysztofa Biernata i Edwarda Fuszara, nt. *Unieszkodliwianie odpadów w obrotowych piecach cementowych*.

Ostatni **czwarty rozdział** pisma wieńczy wartościowe rozprawy z zakresu **edukacji ekologicznej**, w których to m.in. Józef M. Dołęga przedstawił panoramę nauk ekologicznych w artykule: *W kierunku dziedziny i dyscypliny nauk ekologicznych*. Stanisław Dziekoński w sposób wyczerpujący ukazał: *Wychowanie ekologiczne w perspektywie personalistycznej*, zaś Jacek W. Czartoszewski poddał skrupulatnej analizie: *Zagadnienie światopoglądu w edukacji ekologicznej*.

Uważam, iż pierwszy numer (1/2003) recenzowanego czasopisma to prawdziwa perła w swoim gatunku, którą polecam studentom zarówno kierunków ochrona środowiska jak i filozofia (specjalizacja w etyce lub bioetyce) oraz specjalistom i uczonym z zakresu wspomnianych dyscyplin. Biorąc pod uwagę interdyscyplinarność periodyku, jak i jego bardzo wysoki poziom merytoryczny, jestem przekonany, że każdy z czytelników znajdzie coś dla siebie. Czasopismo to niewątpliwie wypełnia lukę na rynku wydawniczym i istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na następny numer.

Mariusz CISZEK

Mgr, Instytut Nauk Społecznych, Wydział Humanistyczny, Akademia Podlaska w Siedlcach